

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

7. De eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit per adulterium.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

Sed quare potius sacri Canones statuerunt, ut per ingressum in Religionem dissolveretur matrimonium ratum, quam per susceptionem sacrorum ordinum? R. Illam (præter alias, quas refert gl. in d. Extravag. un. in V. est censendum) posse congruentiæ rationem assignari, quod ingrediens Religionem censetur spiritualiter mundo mortuus, c. placuit. 8. ubi gl. in v. mortuus. causa. 16. q. 1. & ab omni consortio prioris sponsæ in perpetuum separatus: è contra, quia tantum sacros ordines suscipiens in sæculo remanet, multis occasionibus & tentationibus expositus sit, ad relictam sponsam mutatâ voluntate & reconcepto pristino amore revertendi.

4 Clerici in minoribus ordinibus constituti matrimonium quidem contrahere possunt, sed si contrahant, omnibus beneficiis Ecclesiasticis privantur: quia simul voluptatibus & carnalibus desideriis, ac divinis & Ecclesiasticis obsequiis vacare non valent, ait Pont. in c. 3. de Cler. conjug. & quod hæc privatio ipso jure inducatur etiam ante sententiam judicis, nec post contractum matrimonium tutâ conscientia Clericus contrahens possit amplius percipere fructus sui beneficii, innumeris penè autoritatibus probat Barb. in Collect. ad c. 1. de Cler. conjug. n. 2. cui non resistit, quod poenæ in conscientia ante sententiam Judicis saltem declaratoriam locum non habeant; nam responderi potest, quod supradicta privatio non proveniat propriè ex poenâ, sed magis ex incompatibilitate beneficii cum statu matrimoniali, & ita ex interpretativa renuntiatione beneficii à Clerico per contractum matrimonij factâ.

Est autem hic notandum, quod de privatione beneficii dicitur, esse intelligendum si ipsum matrimonium actu contractum sit; si verò sponsalia tantum de futuro Clericus

in minoribus contraxit, necdum suo beneficio renuntiâsse censetur, quia necdum actum incompatibilem actu suscepit. Summ. de Matrim. lib. 7. disp. 46. n. 23.

TITULUS VII.

De eo, qui duxit in Matrimonium, quam polluit per adulterium.

SUMMARI.

1. Quid nomine criminis intelligatur.
2. Sola promissio non constituit impedimentum.
3. Quando & quæ machinatio constituat impedimentum.
4. Machinatio debet habuisse effectum.
5. Occasio tam viri quam uxoris causa impedimentum.
6. Homicidium factum non causa matrimonij videtur impedimentum.
7. Adulterium & promissio diverso etiam tempore causant impedimentum.
8. Soluta ignorantia complices esse uxoris aut viri promissionem non contrahit impedimentum.
9. Qualis debeat esse promissio, in casu impedimentum.

Hic agitur de Impedimento Criminis, cujus nomine in præsentem tantum intelligitur crimen adulterii & homicidii.

Dicendum ergo, quod solum adulterium per se quidem non licet impedimentum adhiberi matrimonij, si tamen una cum homicidio concutrat matrimonij promissio, non legitimus mortuus fuerit; & multo magis si de facto per verba de presenti matrimonium attentetur, vel machinatio in matrimonium legitimi conjugis interveniat, statim accipit impedimentum criminis, & inter tales adulteros matrimonium contrahitur, c. super 3. c. significasti. d. c. i. in 1. beret. 5. & passim b. t. quod ad executionem vorum captandæ mortis ita tolerentur, et, ne, si talia matrimonia tolerentur,

quenter adulteri in vitam infantis conjugis infidias struerent. Nunc autem

Queritur I. An sola *promissio* sine adulterio constituat impedimentum dirimens, si v. g. uxor promittat alicui matrimonium, postquam maritus mortuus fuerit?

ꝛ. Negative, quamvis enim etiam sola promissio possit inducere votum captandæ mortis, tamen impedimenta matrimonij, tanquam odiosa, potius restringenda sunt, quam ultra casus in jure expressos extendenda, & majus est semper periculum, si promissio conjugatur adulterio, quam si sit sola, cum homines libidine excecati majora facinora temerè audere soleant. Pro hac conclusione textus est satis clarus in *c. ultim. eod.* Attamen talis promissio licet non irritet matrimonium ex post facto per novum consensum contractum, ex se tamen non est obligatoria, neque vim sponsalium habet; quia constante matrimonio se alio pacisci turpe pactum reputatur, & aliquam saltem occasionem captandæ mortis præbet, prout in simili de jure civili pactum super viventis hereditate *plenam triffimam eventus*, & propterea invalidum dicitur. *l. ult. c. de Pactis.*

Queritur II. An sola machinatio in mortem conjugis absque adulterio causet nullitatem matrimonij? Inter diversas DD. opinionones illa videtur probabilior, quod machinatio unius ex desponsatis non causet impedimentum, nisi conjuncta fuerit cum adulterio; secus autem, si uterque consilio, auxilio, consensu aut conspiratione ad mortem conjugis innocentis concurrerit, ita non obicere colligitur ex *c. 1. de Convers. sine infidelium*, non propter hoc solum, quod mulier cum alio viro soluto conspiraverit in mortem sui mariti, dissolvitur inter ipsos conjugium, nulla facta mentione adulterii, quare reliqui text. qui de sola machinatione

loquuntur, de conjuncto adulterio explicandi sunt, ut ultra casus clarè in jure expressos non fiat impedimentorum extensio. Panor. & Barb. in *d. c. 1. de Convers. infidel.*

Queritur III. An requiratur, ut machinatio habuerit effectum, & conjux occisus sit?

ꝛ. Affirmative, quia in materia pœnali & odiosa verba stricte & cum effectu accipienda sunt, deducitur ex *c. si quis vivente*, *caus. 31. q. 1.* ubi dicitur cum adultera contrahi posse matrimonium, nisi fortè vir aut mulier priorem maritum, qui mortuus fuerat, occidisse notetur.

Queritur IV. An sit verum, quod impedimentum criminis tantum ex occisione uxoris nascatur, e contra eum de casu, quo uxor mariti mortem procurat, nihil in jure dispositum sit: adeo nec ad eum tanquam rarius contingentem extendendum juxta *l. nam ad ca. 5. ff. de Legibus*. Sicut docent Victor, Ledesma, Henriquez apud Gutierrez *de Matrim. q. 105. n. 10. 11.* Nullam inter viri & uxoris occisionem faciendam esse differentiam, ita apertè convincitur ex *c. 1. de Convers. infid. & in d. c. si quis vivente*, *caus. 31. q. 1.* quæ capitula de occisione uxoris loquuntur.

Queritur V. An oriatur impedimentum, si homicidium cum adulterio quidem concurrat, sed factum sit ex alia causa, quam intentione ineundi matrimonij, v. g. ex rixa orta & ob injuriam illatam?

ꝛ. Non oriri in tali casu impedimentum probabilius videtur, quia ratio prohibitiva legis non subest in omni homicidio, sed tantum in illo, quod intentione matrimonij committitur, ne scilicet adulteri spe matrimonij illecti frequenter in vitam innocentis conjugis insidientur. Sanch. *lib. 7. disp. 18. n. 13.*

Queritur VI. An ad constituendum impedimen-

dimentum *criminis* requiratur, ut simul & adulterium?

¶ Sufficere, si utrumque sit factum constante matrimonio priori, sive deinde acciderit eodem tempore promissio & adulterium, sive diverso, ut satis colligitur *ex c. ult. h. tit.* in illis in verbis: *Ceterum tollerari non debet, si prius vel postea, cum vixerit uxor ipsius, illam adulterio pollutaverit.*

8 *Queritur VII.* Quid juris, si femina soluta peccet cum conjugato, ignorans eum esse conjugatum, ex post facto autem, cum jam de hoc est certiorata, promissionem accipit, vel de facto contrahat matrimonium?

¶ Tali casu valde probabiliter dici posse, nullum subesse impedimentum: quia illa copula ex parte feminae ob ignorantiam status conjugalis in altero non fuit formale adulterium, neque etiam adulterorum poenam meretur, consequenter nec illam, quae à jure tantum adulterio cum promissione matrimonii conjuncto infligitur. *Barb. in c. 1. h. tit. n. 2.*

¶ *Queritur VII.* Qualis debeat esse promissio, quae concurrens cum adulterio constituat impedimentum, an debeat habere conexam repromissionem, vel an sufficiat alterius partis promissio, acceptatio vel taciturnitas; & quid si ficta tantum cum intentione alteram partem ad peccatum inducendi?

¶ I. Requiritur promissio, quae habeat obligationem determinatam ineundi matrimonium cum adultera: adeoque non sufficere, si v. g. adulter dicat: *nisi essem uxoratus, te ducere, &c.* quia talia verba necdum continent actualem promissionem, sed intentionem tantum & propositum. Item & illa verba probabiliter excusari possunt ab impedimento, si adulter dicat: *mortua uxore nullam aliam ducam nisi te*: cum ita promittens non praecise se

obliget ad matrimonium, quin possit abstinere, ut superius *Tit. I. de Sponsal. tractatum.* Non tamen requiritur, ut promissio sit juramento firmata, sicut late patet *Sanch. lib. 7. disp. 79. num. 29.* contrarium sentientes.

¶ II. Quamvis sola promissio sine repromissione alterius partis sufficiat ad contrahendum impedimentum, si cum adultero concurrat, quia Canonibus solius promissionis, nullibi autem repromissionis expressum impedimentum meminerunt, necesse tamen est, ut promissio ab altera parte per legem aliquod externum acceptetur, sola autem interna acceptatio vel taciturnitas non sufficit; tum quod jura non soleant alicuius interno poenam statuerere, sicut dicitur, quod cogitationis poenam (in foro externo) non patiatur, *c. cogitationis. 14. de Penitentia. dist. 1. & cogitationis. 13. ff. de Testibus.* tum etiam, quod tacens in dubio non censetur consentire in sui praesudicium, cum talis acceptatio sit illicita, & delictum non praesumatur. *l. merito. 11. ff. pro socio.*

¶ III. Etiam fictam promissionem tollere; dummodo altera pars serio intellexerit, & acceptarit, quia tunc periculum contrahendae mortis saltem ex parte acceptantis aequè subest, ac in promissione vera.

Demum hic adnotari potest, non esse impedimentum, si promissio adhuc durante priori matrimonio fuerit mutuo consensus remissa & dissoluta: quia tunc perinde ac si nunquam imposita fuisset, &c.

Neque etiam ab infidelibus impedimentum illud contrahitur, cum jure tantum laesivum sit staturum, ideoque matrimonium cum crimine in infidelitate contractum valebit, aut crimen tunc commissum non nocebit post baptismum, quo minus cum adultera contrahi possit: nisi una pars tempore commissi criminis fuerit fidelis. *Sanch. lib. 7. disp. 79. n. 42.*

Utrum autem hoc impedimentum contrahatur etiam ab ignorantibus invincibiliter, colligi poterit ex iis, quae inferius ad Tit. de Consanguinitate & affinitate. §. 2. n. 17. dicuntur.

TITULUS VIII.

De Conjugio Leprosarum.

Morbus contagiosus scilicet lepra, morbus gallicus &c. ex magis communi DD. sententia est causa separationis quoad cohabitationem; si iudicio Medicorum probabile corporis periculum alteri coniugi immincat: quia naturalis aequitas dicitur, ne matrimonii obligatio eo usque extendatur contra verisimilem intentionem contrahentium. Videtur quidem adversari difficultis text. in c. 2. h. tit. ubi Pontif. firmiter inquit, sive uxorem leprosam sive conjugem, & in finibus a sano carnale debetum exigat, generaliter procepto Apostoli quod exigitur est servendum, cuius procepti nulla in hac casu exceptio invenitur. Verum, ut interpretatione legum & Canonum aequitas rigori praeferatur. l. p. c. 1. §. C. de Judic. potest hic text. intelligi cum Barb. in d. c. 2. quando iudicio Medicorum non est valde notabile periculum, sicut ordinariè in familia admittente virum morbosum contingere aiunt: vel de casu, quo morbus ante matrimonium non fuit ignoratus, & proinde eo non obstante coniuges, se ad cohabitationem obligasse tenentur: nam leprosis non est interdictum matrimonium contrahere, & licet nemo sit dominus membrorum suorum, l. liber homo. 13. ff. ad Leg. Aquil. ideoque ad actuale membri amissionem se nequeat obligare, ad periculum tamen corporale se obligare quandoque non est prohibitum, ut

in militibus, nautis, aliisque similibus quotidianum est.

TITULUS IX.

De Conjugio Servorum.

SUMMARIA.

1. Servi, qui dicantur.
2. Servitus an etiam hodie inter Christianos locum habeat.
3. Homines proprii qui dicantur.
4. Servi an & qualiter possint Matrimonium contrahere.
5. Error in qualitate servili cit magis irritare possit Matrimonium, quam in alia.

Servorum appellatione in iure non veniunt famuli nostri temporis, qui nobis pro certa mercede vel gratis interserviunt, & verè liberi sunt, sed illi, qui ex iure gentium, vel civili alieno dominio contra naturalem libertatem subiciuntur, ita ut ad instar aliarum rerum nostri patrimonii possideri, vendi & alienari possunt, & si olim habebantur, qui in bello capti erant: unde & mancipia quasi manu capti dicebantur, & qui deinde ex huiusmodi captis ancillis nascebantur, licet ex congressu hominis liberi, etenim conditionem suae matris & statum servilem induebant, ut prolixè tradunt Interpretes in tit. Instit. de Jure Personarum. Hodiè verò inter Christianos generali consuetudine servitus sublata est, ita ut capti in bello inter Christianos gesto non fiant propriè capientium servi; tum ob dignitatem Christiani Nominis & honorem ac memoriam libertatis, quâ nos Christus donavit: tum quòd bella inter Christianos Principes, adeoque inter cives Romanos gesta potius bella intestina censeri debeant, in quibus capti nec olim servi efficiebantur. In bello tamen, quòd contra Turcas & Barbaros geritur, adhuc hodiè servituti locus est, ad tamen inter jus antiquum & hodiernum differentia constituta, quòd olim Romani